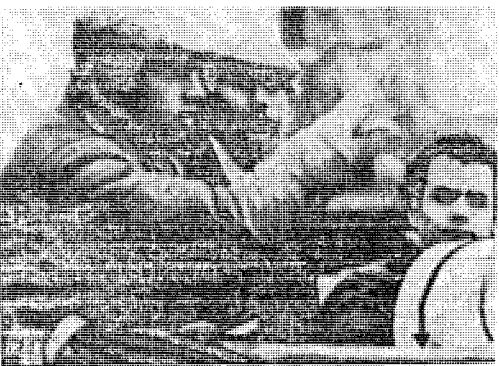

26/9/84 A

Τρεις νέες ιερείες στον κόσμο του μπαλέτου

Ο «μετα-μοντέρνος» χορός με βάση την καθαρή κίνηση

Μιά πρωτοπορία απλότητας, που γίνεται σήμερα αποδεκτή

Ο Μπίλ Φόροσιθ από γρήγορα και φέρει «Ανεση και χαρά». Είναι ο πρώτος άριστερα

Νέα πρόσωπα στο σινεμά Μπίλ Φόροσιθ ο σκηνοθέτης της λιτότητας

Θεωρεί υπέρογκο το κόστος των αμερικανικών ταινιών.

Ο Μπίλ Φόροσιθ είναι ένα σχετικά άγνωστο όνομα για τους κινηματογραφόφιλους της Ελλάδας. Νέος σχετικό άνθρωπος, καταγόμενος από τη Σκωτία, έχει κάνει μέχρι τώρα τέσσερις ταινίες, που όλες κέρησαν σημαντικές.

Τον προηγούμενο μήνα ο Φόροσιθ τέλειωσε την τέταρτη ταινία του που τιτλοφορείται «Ανεση και χαρά», η υπόθεση της εξελίσσεται στη σκωτική Γλασκώδη και το θέμα της είναι η ζωή ενός ντιοκ-τόκκι. Επειδή ο ήρωας της ταινίας αυτής είναι περίπου στην ηλικία του σκηνοθέτη, πολλοί θεωρούν ότι τα φιλμ αυτά είναι έντονα βιογραφικά. Ο ίδιος ο Φόροσιθ, όταν τον ρώτησαν αν το φιλμ είναι έντονα βιογραφικό, απάντησε:

«Όχι με την έννοια της λεπτομερούς περιγραφής. Ο τύπος που δίνω είναι σε μία ηλικία 35-36 χρονών και από αυτή την άποψη μπορεί να πει κανείς ότι υπάρχουν αυτοβιογραφικά στοιχεία. Το στάδιο αυτό της ζωής μοιάζει όρκετα με την εφηβεία, είναι κάτι ανάλογο, με την έννοια ότι όπως ο εφησών των 15 χρονών θέλνει κάτι μπροστά του, έτσι και ο άνθρωπος των 35 χρονών θέλνει ότι μπροστά του υπάρχει κάτι καινούριο, το ότι μετά από λίγο θα γίνει μεσήλικας. Στα 35 χρόνια κάθεται και σκέφτεται κανείς τι άρσος πτώω του και τι έχει μπροστά του. Και μετά να πει κανείς τι έκανε και τι δεν έκανε στο χρόνο που πέρασαν και, κατά ένα τρόπο, είναι μία περίοδος κρίσης, όπως είναι και η εφηβεία. Έτσι μία και βρίσκομαι σ' αυτή την ηλικία, το φιλμ είναι αυτοβιογραφικό, αλλά όχι στις λεπτομέρειες σε σχέση με τη δική μου ζωή».

Τό ξεκίνημα του πιλότου

Στα νιάτα του ο Φόροσιθ είχε τη φιλοσοφία να γίνει πιλότος. Με τόν κόσμο του κινηματογράφου μπλέχτηκε απαντώντας σε μία μικρή άγγελια που μιλούσε για δουλειά σε στούντιο. Έτσι, στην άρχη άνακατέχτηκε με τα ακοστώδη ντιοκμαντέρ. Ο ίδιος περιγράφει την έποχ η κείνη σαν «τα ντιοκμαντέρ του ενός ανθρώπου», τότε που το ντιοκμαντέρ τó γύριζε ένας άντρας με βοηθό ένα παιδί. Και προσθέτει: «Εγώ τότε ήμουν τó παιδί».

Τά έπομενα χρόνια σπούδασε στην Εθνική Κινηματογραφική Σχολή, όπου η φιλοσοφία αυτού και των συμφορητών του ήταν να δημιουργήσουν μία έταιρία παραγωγής ταινιών. Επίσης ο Φόροσιθ λέει για κείνη την έποχ, ότι γρήγορα κατάλαβε πως ο μόνος τρόπος που μπορούσε να έκφρασει ήταν να κάνει κάτι μέσω του κινηματογράφου. Αυτός και οι συνάδελφοί του έδλεπαν να τους περιμένει τó γύριμα μιας ταινίας στην άκρη του ορόσηνου τάξου. Και μιλούσαν, σχεδίαζαν και προετοιμαζόνταν τόσο πολύ για τó φιλμ αυτό, ώστε θά ήταν σχεδόν έτοιμοι να τó πραγματοποιήσουν μόλις θά τους δινόταν η εύκαιρία.

Δύο γυναίκες, που τις άποκλάσαν «ιερείες του χορού», η Ισιδώρα Ντάνκαν και η Ρούθ Σαϊντ Ντέινς, άναμόρφωσαν στις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας τó χορό από τά θεμέλια, έλευθερώνοντας τον από πολλούς περιορισμούς που ίσχυαν στο παρελθόν. Η κίνηση, η αισθητική και η θεωρία του μπαλέτου βασίστηκαν ο νέους τρόπους και νέες αντιλήψεις.

Σήμερα, τρεις άλλες γυναίκες πάνε να δημιουργήσουν ένα νέο είδος χορού, που άραμαίνε θεωρών σαν δεύτερο τείατο έντυπωσιακό άλμα. Η Τρία Μπράουν, η Λουσίνα Τσαλίντε και η Λάουρα Ντήν είναι οι τρεις κύριες έρμηνεύτριες ενός καινούριου χορού που τόν ονομάζουν «μετα-μαντέρνο». Σήμερα, ύστερα από χρόνια ολόκληρα δουλειάς στο περιθώριο του χορευτικού κατεστημένου, έχουν άποκτησει ένα δικό τους εύρο καινού, παρεύμενες πιο και αυτές τó δρόμο της δημόσιας άναγνώρισης.

Η Τρία Μπράουν

Η Τρία Μπράουν θυμάται πως όταν ήταν ακόμα παιδί, χορός γ' αυτήν σήμαινε να χορεύει με ένα άληθινό τριαντάφυλλο καρφίτωμένο στον μπουστό της. Όλα αυτά άλλαξαν φυσικά όταν, τó 1960, η Μπράουν έφτασε στη Νέα Υόρκη και γράφτηκε στις τάξεις της σχολής χορού τού Μέρς Κάνινγκαμ, έχοντας γιό δάσκαλο τόν Ρόμπερτ Ντόν. Από τις τόξεις αυτές έζητήδησε τó πρωτοποριακό Judson Dance Theatre και άργότερα η θορυβώδης όμάδα χορευτών «Γκράντ Γουίνον» υπό την Μπράουν. Η δουλειά της δεν ήταν έκφραστική, αλλά πνευματώδης και λεπτολόγια. Χόρευε ένα χορό που λεγόταν «Γέλλου Μπέλλου», όπου ζήτούσε από τó κοινό να της υποβάλει έρωτήσεις, παρακινώντας τó να κάνει αυτές τις έρωτήσεις με φωνή συνεχώς πιο δυνατή, ενώ εκείνη χόρευε έχοντας στερεωμένο στην πλάτη της ένα κινηματογραφικό προβολέα!

Έστηνε τούς χορευτές της πάνω στις στέγες τού Σάχο, τόνό κάτω Μανχάτταν, βάζοντας τους να χειρονομούν ά ένας άπάνεται στον άλλο. Στούς χορούς αυτούς, η Ντήν και οι χορευτές της δένονταν με «χαλινώρια», έτσι ώστε να μπορούν να σκαρφαλώνουν στους τοίχους τού μουσείου Χουίτνεϊ.

«Στον πρωτοποριακό χορό», λέει η Μπράουν, «όπου την κόδε κίνηση δημιουργεί ο ίδιος ο χορευτής, δεν υπάρχει πολύ όλικο γιό να προχωρήσει κανείς, χρειάζεται να άναρωτηθεί βασικά πράγματα, όπως π.χ.: «Ποιά θά είναι η δομή αυτού έδω του χορού»; Πρέπει κανείς να καθορίζει τούς λόγους για τούς όποιους θριασκεία τόν χώρο όπου κινείται, άλλάως μοιάζει με τó Νάρκισσο που θαμώζει τó είδωλό του στα νερά! Δεν ύπήρχε,»

είναι έπαναληπτική και συχνά άναζητάει γεωμετρικές μορφές και λεπτομερειακές μεταλλάγες. Ο αντίκτυπος της δουλειάς τους εξαρτάται από την προοπτική του θεατή. Μερικοί την θεωρούν άναρη, άλλά για ένα άλλο κοινό, που όσο πάει και αυξάνεται, διαθέτει ένα στοιχείο υπέρβατικό που τού άρσει.

Επρόκειτο για ένα ριζοσπαστικό αντίληψη μήνυμα. Η Τσαλίντε ύποστηρίζει ότι εκείνα τά χρόνια ήταν πολύ δημιουργική κο προσέθετε ότι εκεί δουλεύανε με ιδέες, ενώ η ίδια θέλει να άσχολείται μ' αυτόν καθαυτό τó χορό. Γ' αυτό άφάρσε τα «άεσοούρα», θεατρικούς μονολόγους και άλλα βοηθητικά μέσα και άποφάσισε να σκεντρώνεται όλη την προσοχή στο χορό κοί μόνο. Μερικά παρομοιάζουν τή Λουσίνα Τσαλίντε με κατάσκευαστή ρολογιών ή μαθηματικό. Η χορευτήρια αυτή άποδέχεται στο να σκεντρώνεται την προσοχή στο πως τά όπλά θματα παρουν να έξελιχθούν με τó προχώρημα τού χρόνου. Τό «Ντάνς», τó πιο φημισμένο και πήρες έργο της Τσαλίντε, ολόκληρο άρθηκε άφου είχε έτοιμάσει τή χορογραφία της άπερος «Ο Αϊνστάϊν στην άκροναγιά» των Φίλν Γκλάκ και Ρόμπερτ Ούιλσον, που σήμερα θεωρείται τó πιο μνημειακό έργο της πρωτοποριακής άπερας. Για τήν παρουσίαση τού «Ντάνς» η Τσαλίντε συνεργάστηκε με τόν Γκλάκ και τόν παραγωγό πειραματικών ταινιών Σολ Λέ Γουίτ. Στο έργο αυτό, τήν ώρα που οι χορευτές χοροπηδούν στην σκηνή, άπάνω και άνωμεσα σε ένα λεπτό δίχτυ, προάλλονταν συγχρότως μεγεθυμένα φωτογραφίες τους σε μία γαλάζια οδόννη τηλεόραση κατά τó πλάτος της σκηνής. Όπως περιγράφει τó κομμάτι ένας κριτικός «όλοι αυτοί οι χορευτές μοιάζουν με σύννεφο άγγέλων, που ήρουν και δραστηριοι συγχρότως, άλλά και άπέναντι. Η Τσαλίντε,»

γράφει της Μπράουν φοριέται στούς χορευτές σαν σκαυλισμαμένο ρούχο, μόνο που τó ρούχο αυτό έχει σχεδιαστεί από δεξιότερη ράφτη. Οι χοροί δεν νοιάζονται για κοινωνικά θέματα, ούτε σε ανθρώπινες συγκινήσεις, αλλά διερευνούν τής δυνατότητες που άναρωτησαν πέρφως»

Επίσημη φωτογραφία από μια παράσταση της Τρια Μπράουν.

Η Τρία Μπράουν, που σήμερα έχει πιά πατήσει τα 45, πέρασε χρόνια και χρόνια άντιμετωπίζοντας ένα πλοτύ κοινό, που άποδοκιμαζε τή δουλειά της, έχοντας με τó μέρος τόνό μόνο λόγους πιστούς και τήν όμάδα τών χορευτών της, οι όποιοι ήταν σε θέση να καταλλάξουν «Λώσσα» της. Έχει άσونه άλλάξει

τούς πιστούς τού πρωτοποριακού χορού με τó έργο της «Στρήτ Ντάνς». Τό κοινό είχε σκεντρώνεται στο στούντιο τού Ρόμπερτ Ρόουαν-μεργκ. Εκεί τού δόθηκαν άδηγίες να κοιτάξει προς τά έξω από ένα όρισμένο παράθυρο. Τότε η Τσαλίντε, μαζί με μία άλλη χορευτήρια, άθηκαν έξω από τó στούντιο, στο δρόμο, όπου άρχισαν να περιδιαβάουν, δειχνοντας πότε μία θιτρίνα και πότε διάφορες άρχιτεκτονικές λεπτομέρειες τών γύρω κτιρίων. Όταν η Τσαλίντε γύρισε στο στούντιο, περιέγραφε σε μηχανοφωνημένη ταινία αυτά που πρίν λίγη ώρα κοιτάζε έξω στο δρόμο. Επρόκειτο για ένα ριζοσπαστικό αντίληψη μήνυμα.

Από τότε που, πρίν έξι χρόνια, τεματίστηκε η πασίγνωστη συνεργασία της με τó μουσικό Στήβ Ράιχ, η Ντήν, η όποια σήμερα έχει πατήσει τα 35, σκεντρώνεται η ίδια τή μουσική τών χορευτών έργων της. Δύο μεγάλα πλάνα βρίσκονται στημένα κοντά στην πόρτα τού στούντιο της και εκείνη άλλοτε κάθεται στο ένα άπ αυτό για να σκεντρώνεται και άλλοτε μπαίνει στο στούντιο για να χορεύει

Ο χορός και η μουσική της χαρακτηρίζονται από τήν ίδια ευσόσηση: κοί τα δύο έχουν ένα σταθερό παλμό και καθορισμένο σημείο, γύρω από τó όποιο στρέφονται. Στη σειρά συγχρότως τών «Νάπ», που θυμίζουν Προκόπεια, έλπει κανείς πως οι χορδές αυτές χιτισούνται με ώνημη, γίνονται κομμάτια, ενώ ο παλμός έξελιγεται άδοξοπα. Στις πρώτες χορογραφίες περιόριζε τούς χορευτές σε στριφογυρίσματα, ή στο να θριασκούν με θματα έντονα μέσα σε τετράγωνα ή κύκλους. Όμως, τó χορευτικό της λεξιλόγιο τελικά άπέδειξε ότι δεν ύστερε σε πλούτο σύλληψης ή δυναμισμό.

Στα 1970, τó καινούριο έργο της Ντήν, οι χορευτές, ντιμενίον μαιρες γυαλιστερές φόρες, όντιμωπιζόν τή δύναμη της βαρύτητας. Στην άρχη κάθονταν κοκουβιστά, με τή ράχη γυρισμένη στο κοινό. Σιγά - σιγά, όμως, στήνονται όρθιοι, όκοιλοθάνοντας τούς ήχους όδης μεταλλικής τυμπάνου και δύο πόνων. Ενώ οι χορευτές κρατούν τó ένα πόδι άνασηκωμένο, γέρνοντας

μονοπότια που μερικά είναι ήδη γνωστά αλλά όχι... συντέλεια τού κόσμου και άποφάσισε να βρεί τó δικό της τρόπο χορού. Έτσι καθήλωσε πρώτα τόν έαυτό της σε άπλήττη άκροναγιά. Αλλά όταν σκεντρώναν έρηδούσε από μέσα της ή πλώσια έμπειρία της στο χορό: ά μοντέρνο χορός που είχε άδισχετί σαν παιδί, μία διάσημος δασκάλους. Τό έπομενο θήμα ήταν να θριασκίει και να σκεντρώνεται, ένωση και στρέφεται, να χαλαρώνει και στο τέλος να γελάει. Από κεί έκκινησε ο δικός της τρόπος χορού, ο χορός της Λάουρας Ντήν.

Η Λάουρα Ντήν

Τό 1968 η Λάουρα Ντήν πίστευε πως έρχεται ή... συντέλεια τού κόσμου και άποφάσισε να βρεί τó δικό της τρόπο χορού. Έτσι καθήλωσε πρώτα τόν έαυτό της σε άπλήττη άκροναγιά. Αλλά όταν σκεντρώναν έρηδούσε από μέσα της ή πλώσια έμπειρία της στο χορό: ά μοντέρνο χορός που είχε άδισχετί σαν παιδί, μία διάσημος δασκάλους. Τό έπομενο θήμα ήταν να θριασκίει και να σκεντρώνεται, ένωση και στρέφεται, να χαλαρώνει και στο τέλος να γελάει. Από κεί έκκινησε ο δικός της τρόπος χορού, ο χορός της Λάουρας Ντήν.

οιρωνίου ταξού. και μιούσαν, σχεαζαν και προετοιμάζονταν τόσο πολύ για τό φιλμ αυτό, ώστε θα ήταν σχεδόν έτοιμοι να το πραγματοποιήσουν μόλις θα τους δινόταν η ευκαιρία.

Η πρώτη ταινία του Φόρασιθ με υπόθεση ήταν «Το αίσθημα που βουλιόζει» και γυρίστηκε στο 1979 μ' ένα πολύ μικρό προϋπολογισμό. Τό φιλμ έδειξε προβάλλθηκε στα Κινηματογραφικά Φεστιβάλ του Εσθιμבורού. Τό δυο επόμενα φιλμ τά σκηνοθέτη ήταν «Τό κορίτσι του Γκρέγκοριου», τό 1980, και τό «Τοπικός ήρωας», τό 1982, με τό συμμετοχή του Μπρόντ Λανγκαστερ. Και οι δυο αυτές ταινίες έδειξαν ότι ο Φόρασιθ είναι ένας σκηνοθέτης πού διαθέτει γοητεία και ουσιαστικά περιεχόμενο.

Η καινούρια του ταινία, τό «Άνεση και χαρά» μιλάει για έναν ντίσκ-τζέκκι και ο Φόρασιθ τό εμπνευστικό παρακολούθημα τις δλοντικές εκπομπές του «Ρόντιο Κλάιν» της Γλασκώβης. Εκείνο πού έκανε έντυπωση σέ κενές τις εκπομπές πού περνάει και στή ταινία του, είναι ότι για πρώτη φορά ένιωθε πώς τό ραδιόφωνο είχε μία φυσική φωνή και μιλούσε στήν ψυχή τό άρρωστη. Βέβαια, σ'αύτος, τό Σκοτσέσιον σκηνοθέτη δέν ήταν να κάνει μία ταινία για έναν ντίσκ-τζέκκι και τή δουλειά του αλλά για τή ζωή του, τόν καθημερινό του βίο, τό προβλήματό του, τήν εξέλιξη άκτες.

Ο πλουτισμός μιά ιστορίας

Δύο από τό σημαντικά θετικά στοιχεία της δουλειάς του Φόρασιθ είναι ότι έχει ουσιαστικά στην επιλογή των ήθσοιών του και ότι έχει τή δυνατότητα να προσθέτει σημαντικά πράγματα στο άρχικό σενάριο, τή ώρα του γυρισμάτων. Ο ίδιος λέει ότι, μόλις άρχίζει τό γύρισμα, τό σενάριο πού φαίνεται στατικό και έτσι προσπαθεί να τό πλουτίσει με καινούριες ιδέες. Τό ίδιο έγινε και με τήν ταινία «Άνεση και χαρά», όπου πιστεύει ότι όλες οι σκηνές άπέκτησαν με άλλή ζωή σέ σύγκριση με τό βασικό σενάριο.

Αντίθετα στο Φόρασιθ δέν όρέσει ν' αλλάξει τήν ταινία του στο μοντάζ. Λέει ο ίδιος: «Τό μόνο πού γίνεται στο μοντάζ είναι ότι οι ταινίες μου γίνονται μικρότερες σέ διάρκεια. Ξέρω ότι υπάρχουν περιπτώσεις ταινιών όπου μπορείς νά πάρεις τήν όρχη και νά τή θάξεις στο τέλος και τό αντίστροφο. Στο δικό μου φιλμ αυτό δέν μπορεί να γίνει. Πιστεύω ότι κάθε ταινία πρέπει από τήν όρχη νά έχει μία δομή πού δέν μπορεί νά τήν αλλάξει κάποιον. Ενώ άλλως συντονίζω τις σκηνές ή κάτω κάποιες σκηνές. Τό «Άνεση και χαρά» κρατούσε άρχικά 140 λεπτά. Τό έκοψα για νά γίνει μία ταινία 100 λεπτών».

Τά φιλμς του Φόρασιθ έχουν έντονο ακοτικό χαρακτήρα, αλλά μπορεί νά τά δει ο θεατής κάθε χώρας. Πάντως ο ίδιος είναι έντονα τοπικιστής και θά ήταν πολύ δύσκολο νά τόν άποικάρησει κανείς από τις σκοπεζικές άκτες.

Χρημάτα πεταμένα

Ο Φόρασιθ γυρίζει τις ταινίες του με μικρούς προϋπολογισμούς, για τό μέτρα του έσωτερικού. Τό «Άνεση και χαρά» στοιχεία ένδομη εκατομμύριο στερλίνες, δηλαδή κάπου 220 εκατομμύρια δροαχές, δηλαδή λιγότερα άπ' ό,τι είχε στοιχείο τό «Τοπικός ήρωας». Νά σκεφτεί κανείς ότι στήν Αμερική τό φιλμ φτόνουν τό είκοσι εκατομμύρια στερλίνες, δηλαδή τά τρία διακοσμητικά δροαχές. Ο Φόρασιθ, μιλώντας για τό φαινόμενο αυτό λέει χαρακτηριστικά: «Πιστεύω ότι τό άμερικανικό φιλμς έβόδιουν περισσότερο χρημάτα άπ' όσα χρειαζόνταν. Πολλές φορές σού δίνουν τήν έντύπωση ότι έβόδιουν όλα αυτά τό χρημάτα για νά έχουν νά λένε ότι αυτό τό φιλμ είναι τό ακριβότερο από όποιοδήποτε άλλο ατύχης ή της άλλης έταιρίας. Εν είσοι Αμερικανός παραγωγός δέ θέλει νά κάνει τή φτηνή ταινία, γιατί τότε δέν έχει χρόνο, σέ θεωρούν ψαλιακάτση. Ο κόσμος σέ άντιμετωπεί αλλίως άν θέλεις σέ μία ταινία 20 εκατομμύρια λίρες, σέ ύπολογίζουν άλλως άν διακινδυνεύσεις ένα τέτοιο ποσό. Πιστεύω ότι είναι κάτι τό φανερό».

Παλλόι πιστεύουν ότι ο Φόρασιθ είναι σκηνοθέτης εύθιμων ταινιών, μ' όλο πού ο ίδιος δέν επιδιώκει κάτι τέτοιο. Ο ίδιος μιλάει έτσι, ότι πάντα με τις ταινίες του θέλει κάτι νά πει, κάτι σημαντικό, και όχι άπλως νά ψυχαγοήσει τό κοινό. Γι' αυτό και τονίζει πως δέν τόν ενδιαφέρει νά κάνει ένα φιλμ Τζέιμς Μπώντ ή μιά έλασφρή διασκεδαστική ταινία ή μιά άλλη περιπέτεια. Τό ίδιο πιστεύει και για τήν ταινία του «Άνεση και χαρά». Λέει σχετικά: «Όταν γυρίζω τήν ταινία ήμουν πεπεισμένος ότι τό φιλμ δέν είναι κομικό. Αντίθετα πίστευα ότι είναι σαφές και μου άρεσε αυτό τό στοιχείο. Όταν τό δείξαμε σέ 20-30 φίλους, ένιωσα έκπληξη όταν άκουσα νά γελούν σέ διάφορα σημεία. Δέν περίμενα ότι τό φιλμ θά είχε χιουμοριστική άνταπόκριση. Πάντως, μία μέρα θά ήθελα νά γυρίσω ένα πραγματικό κομικό φιλμ, μία κομική ταινία εκατό τοίς εκατό. Αλλά, ίσως τότε δέν τά κατοφέρω».

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

Ένα φθινόπωρο

Σέ μία του Βέλγιου άκτή έρημική και κρύα κάποια νυχτιά άκούμενη μ' έθγαλε ένα τρένο και κάθικε, σφυρηκτώντας στριγάς μέσά σ'ακοτάδια άφήνοντάς με στο σταθμό κατόμινο και ξένο...

Ο, πόσον ήταν πένθιμος και γριμωσός ο τόπος! Τις μέρες μόνι συντροφιά ή κρυα κρατιά του γλάρου, τις νυχτές ο άδιάκοχος ο ρόγχος τών κυμάτων και τό λευκό και άπόκομο τό φώς όννηστού φάρου...

Κι έζησα έκει ένα θαυραίο φθινόπωρο έξέρισά άνάμεσα σ' άπόκοιμους φαρδούς πού ιστορούσαν τά κοντινά ταξίδια τους τά βράδια πού γυρνούσαν

ένω, μεθός, άπ' τό θαμνά τών καλυθιόν τους ζάμια έκπλοία τό φωτεινά και ήμικά κηράθια πού μακριά παλέθανε με τά ογκοτάδια...

σέ λάθηγο— ή άπήγγελεν μακριές μουσολόγους. Τό κάθε τί πού γίνονταν στή ακινή μπορούσε νά θεωρηθεί χορός—και τό κάθε τί ήταν πράγματι χορός.

Μπορεί νά πει κανείς ότι κατά κάποιο τρόπο «διέλυσαν» τό κοινό και ότι ανα-ανα ήρχισαν νά «ξανα-χτίζον» χρησιμοποίητας σταδιακά και σκόπιμα λιγοστές κινήσεις, περιορισμένες. Γι' αυτό μερικοί τις άποκάλυσαν μινιμαλιστικές. Οι κινήσεις είναι λίγες και άπλές, ή δεξιότητες είναι δέν μετρείς άπό άπό, ή χορογραφία άκούοιλη μερικά χνόρια.

κινείται, άλλως μοιάζει με τό Νάρκισσο πού θαυμάζει τό είδωλό του στο νερό! Δέν ήπληξε, θάλεπε, κάποια παράδοση πού νά πιστοποιεί άν οι κινήσεις μας ήταν σωστές ή όχι».

Οι χοροί της Μπρούνο δίνουν τήν έντυπωση του άυτοεξειασμού και οι χορευτές άλσotte μουσική πού πάνινες κούκλες πού σφισογυρίζουν πέρα - θώδε, ενώ άλλστε κάνουν τόσο άνεπαίσιμους κινήσεις ώστε νά έλεγε κανείς ότι έχουν μικρές κεραιές και ουνούλιου με τόν κόσμο τών μυρμηγκιών. Η χορο-

μάδα τών χορευτών της, οι όποίοι ήταν σέ θέση νά καταλάβουν τή «γλώσσα» της. Έχει άραγε άλλόζει αυτό τό κοινό; «Νομίζω ότι άλλως έχει γίνει εύρύτερο», έξηγει ή ίδια ή χορογράφος με ένα έλαφρό χαμόγελο. «Πάντοτε όμως κώνω τό άδθος νά μιλάω για τό κοινό μου. Αυτό τό κοινό είναι τελικός άστατος».

Η Αουσίτια Τσαλίνης

Από τήν άλλη μεριά τό «πιστεύω» της Τσαλίνης είναι εκείνο πού έλεγε ο Ηρόκλειτος, δηλαδή πώς δέν μπορούν νά θρεθείς μέσα σ'αυτό ποτάμι

Λαρίνας, τό μαλλιά τραηγμένα πρós τό πίσω, τό κομμωμένο από κά άπέριττα. Η Τσαλίνης άποφαινόσει από τή σχολή χορού της Σόρας Λάρες όπου και γνώρισε τόν Μέρσε Κάννιγκαμ. Τήν ίδια εποχή συνάντησε και μία ρίσκοπαστική νεαρή χορογράφου, τήν Υόσυν Ράινερ, ήδρικου μέλος του Judson Dance Theatre. Όταν ή Τσαλίνης άποφαινόσει από τή σχολή Λάρες, τό 1962, ή Ρόινερ της πρότεινε νά μπει στή χορευτική ομάδα του Judson. Τό 1965, ή Τσαλίνης ήλέκτρισε

μοιάζουν με σύννεφο άγγέλων, πού ήρμιοι και δραστήριοι συγχρόως, έκτελούν άδίοκοια μυστηριώδεις, αλλά μεθοδικές πηήσεις». Στή χορογραφία του πού πρόσφατο έργο της Τσαλίνης, του «Ρέλο-τιθ Κόλμ», πού, θά μεταφραζόταν «Σχετική ήμερία», δημιουργήσε για τή δική της χορευτική ομάδα, οι άπλές κινήσεις και οι θηματισμός των χορευτών της άνάδουν και άθίσουν, όπως άναδοσθήνει ή κουρτίνα του φόντου με τό λαμπρά άστέρια του Ρόμπερτ Ούιλσον. Οι χορευτές, με θέματα προεκκτικά, άδηγούν σέ

ενός μεσοκόπου τριτηνίου και σού πώνων. Ένώ οι χορευτές κρατούν τό ένα πόδι άνασκημένο, γέρνοντας πρός τήν όντιστή μεριά, ο ήχος μοιάζει νά όποκτά συνεχώς περισσότερο «όγκο». Τότε ξεκινάει άρχίζου τον χορεύου, σχηματοζώντας μικρού κύκλους γύρω από ένα πλατύ, σταθερό, κεντρικό σημείο, σ'άν πλα-νήτες πού γυρίζουν μέσα σέ τροχιά. Αυτό είναι ά «μετο-μοντέρνο» χορός πού έχουν διαμορφώσει οι Μπρούνο. Τσαλίνης και Ντην. Στήν άρχή τό κοινό άντιδρούσε. Τώρα τό πρώτοποσοτικό γίνεται βαθμιαία άποδεκτό.

Ένας άκόμη λογοτέχνης πού έφυγε

Ποιητής Κώστας Γαριδής
ο «άσκητής» τής Αίγινας

Ελεγειακός και καυστικός έκφραστής τής νεοελληνικής πραγματικότητας

Ένας άκόμη πνευματικός άνθρωπος και φίλος μας άφησε τελευταία. Ο ποιητής Κώστας Γαριδής. Χτυρημένος κι αυτός από τή άρρώστια του καιρού μας κι άφού πάλεψε ένα χρόνο και τόσο ύπέκυψε. Η Κυψέλη ένα χωριό έξω από τήν Αίγινα έχασε τό μονήρη και άπλό άνθρωπό της.

Εδώ και λίγα χρόνια είχε άποτραβηχτεί σ'ο νησι, δοσιμένος άλόφωνα στήν ποίηση και στις άναμνήσεις του.

Άφρη τόν πολυβόλομο Πελαίο, με τό προβλήματό του και τό άγχη, πού νά μπορεί νά συγκεντρωθεί στήν ησυχία της Κυψέλης, στό ποιήματό του. Νά καθαρήσει τούς λογαριασμούς του, τό δούναϊ - λαθείν, τόν άνα άνώμα πού κράτησε σαράντα περίπου χρόνια. Εδώ, στή μοναξιά του, ή ποίηση έχει μία άλλη διάσταση. Τήν άκούει περισσότερο μέσα σου. Δέν έρχεται άπ' έξω. Η λέξη εκκαθαρίζει μέσα στή σιωπή. Κι ο Γαριδής λάτρευε τή σιωπή. Τήν άκουσε νά μιλά για τόν άκολουθούσε από τότε πού χτύπησε μέσα του.

Η έπικοινωνία γίνεται άλοένα και πού δύσκολη. Ο διάλογος καταστά μονόλογος.

«Τού γράφω τώρα βασιστό» ή «Στην κάμαρά μου μέσα τό σκοτάδι. Κι εσύ κάποτε σ'άν ένθύμηση περνάς».

Η ποίηση κι ή αγάπη, ή αγάπη πού σ' άγγίζει δά μνήμη, τόν θέλγουν άλοένα. Σέ αυτές καταφεύγει, όταν ή μοναξιά τόν πολιορκεί:

«Σου στέλνω λίγη αγάπη. Ένα μικρό ποίημα πού μιλάει για μοναξιά. Ζομπιούμο τό Σεπτέμβριο, σ'όν Πάμισο ή κομμάτι μου...».

Η νοσταλγία στή μοναξιά έννιά. Γίνεται ήθριο - άχι, σ'άν αυτό πού έξουμα τό όνειρο - ένα ήθριο σιωπηλό, ήρεμο πού σέ κατατραινει.

Οι άναμνήσεις ύποκατάστατο της ζωής. Ο χρόνος σκρόρος, δέν παχωρίζει. Τό πράγματι ύπαρχου, έρημην πού άνθρώπου. Η διάθεση νά σφιστεί είναι τό «καταφύγιο πού φθονεί».

Διασκεδάζει με φιλοπαύιμους στίχους:

«Ένας Θεός έξέρι, γράφει σ'όν πρόλογο της «Επιλογής» πού είχε κάνει τό 1976, πόσο θρασηνιστικό για νά ζωίσω τή σοφία και τήν άμορφιά αυτής της άπλότητας».

«Είμαι λοιπόν προσωπικός έδώ στή Σύρα. Κι είναι μιά πάλη πού έχει τό δικά της χρόνια κι όλογύρα περιβρέχεται με πολλούς άγίους πού σ' έμποδίζουν νά περάσεις σέ παραδεισένες ήπειρούς».

Η θάλασσα καλύπτει τό δυο τρίτα της γής. Όμως ο τόπος μας μουσική κυριολεκτικά στο νερό, πολιορκείται. Είμαστε κυριολεκτικά και σιγάμιατί δική της.

Τά μελέτνια του Αίνούστου ενάλλασσονται με τις όντόρες και τις φουρτούνες του Γενάρη. Η άμύλη ή σκόνη, ή θάλασσα και τό άνεμοσ θά φουρτούνουν έξω από τό κάπες παράθυρο. Η διάβρωση θάχει κάνει τή δουλειά της.

Η έπικοινωνία γίνεται άλοένα και πού δύσκολη. Ο διάλογος καταστά μονόλογος.

«Τού γράφω τώρα βασιστό» ή «Στην κάμαρά μου μέσα τό σκοτάδι. Κι εσύ κάποτε σ'άν ένθύμηση περνάς».

Η ποίηση κι ή αγάπη, ή αγάπη πού σ' άγγίζει δά μνήμη, τόν θέλγουν άλοένα. Σέ αυτές καταφεύγει, όταν ή μοναξιά τόν πολιορκεί:

«Σου στέλνω λίγη αγάπη. Ένα μικρό ποίημα πού μιλάει για μοναξιά. Ζομπιούμο τό Σεπτέμβριο, σ'όν Πάμισο ή κομμάτι μου...».

Η νοσταλγία στή μοναξιά έννιά. Γίνεται ήθριο - άχι, σ'άν αυτό πού έξουμα τό όνειρο - ένα ήθριο σιωπηλό, ήρεμο πού σέ κατατραινει.

Οι άναμνήσεις ύποκατάστατο της ζωής. Ο χρόνος σκρόρος, δέν παχωρίζει. Τό πράγματι ύπαρχου, έρημην πού άνθρώπου. Η διάθεση νά σφιστεί είναι τό «καταφύγιο πού φθονεί».

Διασκεδάζει με φιλοπαύιμους στίχους:

«Είμαι λοιπόν προσωπικός έδώ στή Σύρα. Κι είναι μιά πάλη πού έχει τό δικά της χρόνια κι όλογύρα περιβρέχεται με πολλούς άγίους πού σ' έμποδίζουν νά περάσεις σέ παραδεισένες ήπειρούς».

Η θάλασσα καλύπτει τό δυο τρίτα της γής. Όμως ο τόπος μας μουσική κυριολεκτικά στο νερό, πολιορκείται. Είμαστε κυριολεκτικά και σιγάμιατί δική της.

Τά μελέτνια του Αίνούστου ενάλλασσονται με τις όντόρες και τις φουρτούνες του Γενάρη. Η άμύλη ή σκόνη, ή θάλασσα και τό άνεμοσ θά φουρτούνουν έξω από τό κάπες παράθυρο. Η διάβρωση θάχει κάνει τή δουλειά της.

Η έπικοινωνία γίνεται άλοένα και πού δύσκολη. Ο διάλογος καταστά μονόλογος.

«Τού γράφω τώρα βασιστό» ή «Στην κάμαρά μου μέσα τό σκοτάδι. Κι εσύ κάποτε σ'άν ένθύμηση περνάς».

Η ποίηση κι ή αγάπη, ή αγάπη πού σ' άγγίζει δά μνήμη, τόν θέλγουν άλοένα. Σέ αυτές καταφεύγει, όταν ή μοναξιά τόν πολιορκεί:

«Σου στέλνω λίγη αγάπη. Ένα μικρό ποίημα πού μιλάει για μοναξιά. Ζομπιούμο τό Σεπτέμβριο, σ'όν Πάμισο ή κομμάτι μου...».

Η νοσταλγία στή μοναξιά έννιά. Γίνεται ήθριο - άχι, σ'άν αυτό πού έξουμα τό όνειρο - ένα ήθριο σιωπηλό, ήρεμο πού σέ κατατραινει.

Οι άναμνήσεις ύποκατάστατο της ζωής. Ο χρόνος σκρόρος, δέν παχωρίζει. Τό πράγματι ύπαρχου, έρημην πού άνθρώπου. Η διάθεση νά σφιστεί είναι τό «καταφύγιο πού φθονεί».

Διασκεδάζει με φιλοπαύιμους στίχους:

«Είμαι λοιπόν προσωπικός έδώ στή Σύρα. Κι είναι μιά πάλη πού έχει τό δικά της χρόνια κι όλογύρα περιβρέχεται με πολλούς άγίους πού σ' έμποδίζουν νά περάσεις σέ παραδεισένες ήπειρούς».

Η θάλασσα καλύπτει τό δυο τρίτα της γής. Όμως ο τόπος μας μουσική κυριολεκτικά στο νερό, πολιορκείται. Είμαστε κυριολεκτικά και σιγάμιατί δική της.

Τά μελέτνια του Αίνούστου ενάλλασσονται με τις όντόρες και τις φουρτούνες του Γενάρη. Η άμύλη ή σκόνη, ή θάλασσα και τό άνεμοσ θά φουρτούνουν έξω από τό κάπες παράθυρο. Η διάβρωση θάχει κάνει τή δουλειά της.

Η έπικοινωνία γίνεται άλοένα και πού δύσκολη. Ο διάλογος καταστά μονόλογος.

«Τού γράφω τώρα βασιστό» ή «Στην κάμαρά μου μέσα τό σκοτάδι. Κι εσύ κάποτε σ'άν ένθύμηση περνάς».

Η ποίηση κι ή αγάπη, ή αγάπη πού σ' άγγίζει δά μνήμη, τόν θέλγουν άλοένα. Σέ αυτές καταφεύγει, όταν ή μοναξιά τόν πολιορκεί:

«Σου στέλνω λίγη αγάπη. Ένα μικρό ποίημα πού μιλάει για μοναξιά. Ζομπιούμο τό Σεπτέμβριο, σ'όν Πάμισο ή κομμάτι μου...».

Η νοσταλγία στή μοναξιά έννιά. Γίνεται ήθριο - άχι, σ'άν αυτό πού έξουμα τό όνειρο - ένα ήθριο σιωπηλό, ήρεμο πού σέ κατατραινει.

Οι άναμνήσεις ύποκατάστατο της ζωής. Ο χρόνος σκρόρος, δέν παχωρίζει. Τό πράγματι ύπαρχου, έρημην πού άνθρώπου. Η διάθεση νά σφιστεί είναι τό «καταφύγιο πού φθονεί».

Διασκεδάζει με φιλοπαύιμους στίχους:

«Είμαι λοιπόν προσωπικός έδώ στή Σύρα. Κι είναι μιά πάλη πού έχει τό δικά της χρόνια κι όλογύρα περιβρέχεται με πολλούς άγίους πού σ' έμποδίζουν νά περάσεις σέ παραδεισένες ήπειρούς».

Η θάλασσα καλύπτει τό δυο τρίτα της γής. Όμως ο τόπος μας μουσική κυριολεκτικά στο νερό, πολιορκείται. Είμαστε κυριολεκτικά και σιγάμιατί δική της.

Τά μελέτνια του Αίνούστου ενάλλασσονται με τις όντόρες και τις φουρτούνες του Γενάρη. Η άμύλη ή σκόνη, ή θάλασσα και τό άνεμοσ θά φουρτούνουν έξω από τό κάπες παράθυρο. Η διάβρωση θάχει κάνει τή δουλειά της.

Η έπικοινωνία γίνεται άλοένα και πού δύσκολη. Ο διάλογος καταστά μονόλογος.

«Τού γράφω τώρα βασιστό» ή «Στην κάμαρά μου μέσα τό σκοτάδι. Κι εσύ κάποτε σ'άν ένθύμηση περνάς».

Η ποίηση κι ή αγάπη, ή αγάπη πού σ' άγγίζει δά μνήμη, τόν θέλγουν άλοένα. Σέ αυτές καταφεύγει, όταν ή μοναξιά τόν πολιορκεί:

«Σου στέλνω λίγη αγάπη. Ένα μικρό ποίημα πού μιλάει για μοναξιά. Ζομπιούμο τό Σεπτέμβριο, σ'όν Πάμισο ή κομμάτι μου...».

Η νοσταλγία στή μοναξιά έννιά. Γίνεται ήθριο - άχι, σ'άν αυτό πού έξουμα τό όνειρο - ένα ήθριο σιωπηλό, ήρεμο πού σέ κατατραινει.

Οι άναμνήσεις ύποκατάστατο της ζωής. Ο χρόνος σκρόρος, δέν παχωρίζει. Τό πράγματι ύπαρχου, έρημην πού άνθρώπου. Η διάθεση νά σφιστεί είναι τό «καταφύγιο πού φθονεί».

Διασκεδάζει με φιλοπαύιμους στίχους:

με μετώ μου; Ο νάστος είναι σούνδρομο των περιπλανησών μας. Κι ο Γαριδής, σ'άν υπάλληλος έξηγει για ένα μεγάλο διάστημα ξεριζωμένος σέ νησί. Τό μελέτνια του Αίγιου δέν ήταν ικανά νά άπαλύνουν τήν όδύνή του. Η μοναξιά είναι μοναξιά. Η ποίηση πού είναι διάτρητη, γιατί είναι θρέμμα της, από τή σκληρότητά της. Η μοναξιά, πού όργότερα θά του γίνει μοίρα του και θά σμιμθαστεί. Η άπομνηστική πού στήν Αίγινα δέν ύπαγορεύτηκε μόνο από έξω. Υπήρχε κι ή έσωτερική άνάγκη για τόν ποιητή.

Αυτή πού μας προτείνει ο Ρίλκε: «Ενα και μόνο μου είναι άπαραίτητο: ή μοναξιά ή μεγάλη έσωτερη μοναξιά. Νά βυθίζωαι σ'όν έαυτό σου και ώρες άλόκληρες νά μίν άνταμώνωμαι έκει κανέναν... Νόσοι μοναχός -όπως ήσουν μοναχός σ'α παιδικό σου χρόνια...».

Ο Γαριδής δέν άντάμωμο «ψυχρή» σ'α τους βρύσιμος και ήτ'ά νά θρεί σ'α τόν νά μιλήσει. Έπειρς πού «κρατούν τό πρόσωπό τους μόνο μέσά σ'α χρόνο και δέ μπορούν νά δούν, κάτω από τό νερό σ'ά νάταν (Ρίλκε), όμως έσύ τους άναγορεύεις γιατί σου μοιάζουν, γιατί έχουν καιρό πολύ νά μιλήσουν και θά θελαν πολύ νά σέ σμύνασσαν».

Όταν ή τρυφερότητα κι ή μοναξιά σέ πλημμυρίζει. Όταν ή ύγρυσία τών παιδικών σου χρόνων σέ ποτίζει ώς τό κόκαλο. Τότε:

«Ταξιδεύει με τήν όστρία της καρδιάς μου ή καρδιά. Σέ πάλγη άνήλιαγα ταξιδεύει τ' όνειρο τής νύχτης μου, περιμένει γράμματα και χαιρετισμούς, μικρά παιδικά σχέδια και ζωγραφιάς...».

Τι αυτό παρακαλεί τό Θεό νά του δώσει καιρό νά προλάβει νά τελειώσει. Όμως όχι με δάνεια με τή δική του φωνή, αυτό πού ο «φτιάξει» νάναί κατάδικό του. Ξέρει τις όδονα-νές του, όπως κάθε έσωμνηστική δημιουργός και προσπαθεί νά τις έξερπράσει. Νά μί μοιάζει για λόγους έξωσυγκρασίας, έστω, με άλλον.

Όταν όμως μέσα μας κυφορούμε κι τόν έξέφρασα πώς νά μί μοιάζου-

με τόν καιρό νά πάλειναι τό σέμφο. Η ποίηση πού ήταν ένα αυθόρμητο ξεχειλίμα καλοσύνης και τρυφερότητας γιατί ή καίση κι ο ποιητής δέν είχαν μεταξύ τους στεγνά.

Σκέπτομαι πώς μέσα στην Αίγινα οι θαυμάσιοι με σ'άπλώνουν πάνω στις ολιγόπορτες, κόκκινες θουαλιές και τό γιομερί θά υποδοχόλο καθώς θά πέφτει σ'άν χιονί λευκό στους έξέστους... Γ.Σ. ΣΤΟΓΙΑΝΝΙΔΗΣ